

ANDREI BODIU

Andrei Terian*

BODIU, Andrei (27 IV 1965, Baia Mare – 3 IV 2014, Oradea), poet, prozator, critic și istoric literar. Este fiul lui Yvonne (n. Chefneux), de origine elvețiană, și al lui Anatolie Bodiu, ambii ingineri. A absolvit Liceul „Unirea” din Brașov (1983), iar în perioada 1984–1988 a urmat Facultatea de Filologie a Universității de Vest din Timișoara, specializarea română–engleză. În perioada liceului a participat la ședințele organizate de Cercul Literar 19 din Brașov (coordonat de Alexandru Mușina, pe care l-a recunoscut ca maestru), iar în perioada facultății a activat în cadrul Cenaclului timișorean Orizont. În 2001 și-a luat doctoratul în Filologie la Universitatea de Vest cu o teză despre poezia generației '80. În perioada 1988–1994 a fost, succesiv, profesor de limba și literatura română la Apața (județul Brașov), redactor la revista „Interval” și profesor la Școala Normală din Brașov. Începând cu 1994 este cadru didactic (din 2007, profesor) la Facultatea de Științe (ulterior, de Litere) a Universității Transilvania din Brașov, unde predă istoria literaturii române. A îndeplinit funcțiile de șef al Catedrei de limba și literatura română (2001–2004), decan al Facultății de Litere (2004–2012) și vicepreședinte al Senatului Universității (din 2012). A debutat în revista „Dialog” (aprilie 1984) cu un grupaj compus din poemele *Bijuterii muzicale*, *Vagabondaj*, *A.B. A.B. A.B.* și *Double fantasy*, iar editorial cu volumul colectiv *Pauză de respirație* (1991), alături de Simona Popescu, Caius Dobrescu și Marius Oprea. Între 1997 și 2004 a fost redactor-șef al revistei „Interval”, iar din 2011 este, alături de Alexandru Mușina, editor senior al revistei „Corpul T”. A mai colaborat la „Observator cultural”, „Familia”, „Euphorion”, „Transilvania”, „România literară”, „Caietele Echinox”, „Interlitteraria”, „Monitorul de Brașov” ș.a. A coordonat sau a fost membru în echipele mai multor proiecte de cercetare (vizând predarea literaturii române în liceu, postmodernismul sau discursul cultural european) și a organizat mai multe manifestări literare de tradiție și/sau de anvergură, printre care Maratonul de Poezie (Brașov, 2001–2009), Colocviul Național Universitar de Literatură Română Contemporană (Brașov, din 2005), Maratonul European de Poezie (Sibiu, 2007). I s-au acordat mai multe premii, între care Premiul Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor (1991), Premiul revistei „Poesis” (1991, 1994, 2008), Premiul ASPRO (2000), Premiul Uniunii Scriitorilor (2008).

* Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte, e-mail: andreiterian@gmail.com.

În cadrul Grupului de la Braşov (din care a autorul făcut parte, alături de Caius Dobrescu, Simona Popescu și Marius Oprea, toți formați sub patronajul lui Alexandru Muşina), poezia lui **B.** se distinge, în primul rând, prin radicalizarea programatică a prozaismului. La **B.** nu se întâlnesc nici arierplanul politic și ideologic din lirica lui Caius Dobrescu, nici polifonia și intertextualitatea Simonei Popescu. Dimpotrivă, autorul *Poeziilor patriotice* (1995) practică în mod deliberat o artă austeră, menită să sugereze, prin chiar sărăcia ei, afină cu textele „ultimului” Bacovia, lipsa de coerență, de sens și de transcendență a lumii. Constante sub raportul viziunii, cele cinci volume ale lui **B.** variază doar din punctul de vedere al formei și al perspectivei. Compozițional, se constată o tranziție dinspre poemele biografice de largă respirație, proiectate în manieră optzecistă – și antologate cu precădere în *Pauză de respirație* și în *Cursa de 24 de ore* (1994) – către o expresie cvasi-aforistică, precum în următoarele „poezii patriotice”, extrase din culegerea din 1995: „Tot timpul/ îmi sună un/ telefon/ în creier” sau „Îmi văd moaca în oglindă la televizor/ în ziare.// Nu-mi mai spune aproape nimic”, iar apoi către „scenele” cu caracter ironic și anecdotic din *Studii pe viață și pe moarte* (2000) și, mai ales, din *Oameni obosiți* (2008; Premiul Uniunii Scriitorilor). Mai relevantă este, însă, cealaltă evoluție, care marchează deplasarea de la confesiune la dedublare, mai exact, de la poemul monoplan, limitat la descrierea propriilor contingente biografice („Aici stau eu. [...] Aici/ și acum. În camera 319/ printre pânze subțiri albe sau roșii/ și cât de puternică e acum lumina ea atinge/ covorul plin de păr și de/ fire de praf.// De aici înțeleg lucrurile;/ pasajul pavajul oamenii/ copacii banca ridurile/ precise”), către un discurs care se naște din parazitarea, coruperea și deconstrucția oricăror constructe semantice prefabricate, fie că e vorba despre reclame și elemente ale culturii pop, despre retorica național-comunistă („Și patria numai bună pentru un împărat roman// Și patria pe care numai obosit/ Creierul nostru nu o dă de o parte.// Aruncată în șanțuri în nave de aer.// Privești în școală o icoană./ Stă perfect pe locul lui nea niță de odinioară.”), despre noua limbă de lemn a „Europei Unite” sau, pur și simplu, despre poemele înaintașilor („Parcă/ pădurea de pini s-a/ Împușinat deasupra// E luna mare și albă/ Gata să cadă pe/ Ruinele cetății.// Îmi trec prin minte numele pașoptiștilor/ Și pozele alb-negru din/ Cabinetul de română.// Mă întreb care ar face-o”. – *Un tren încetinind. La Feldioara*). În ultima ei fază poezia lui **B.** tematizează cu obstinație modurile prin care realitatea de joacă orice tentativă a ficțiunilor de a-i conferi o semnificație. Contingentul impregnează și romanul *Bulevardul Eroilor* (2004), ale cărui personaje sunt ușor reperabile atât în mediul universitar brașovean, cât și în lumea politică românească din primii ani ai noului mileniu. Însuși titlul ironic (împrumutat de la numele străzii pe care se află Facultatea de Litere din Braşov) sugerează natura (auto)biografică a cărții, pe care autorul o confirmă dezvăluind că și-a propus să ofere „o imagine vie a lumii noastre de azi, pornind de la viața în universitate”. El inaugurează astfel o tradiție a romanului universitar brașovean, pe care o vor continua, în anii următori, Caius Dobrescu și Alexandru Muşina. Pe de

altă parte, declară și că a scris doar o „poveste” care urmărește să „amuze”. De altfel, dincolo de o firavă intrigă erotică, romanul nu are un nucleu narativ bine conturat, iar artificiul de relatare la care recurge protagonistul (alter-egoul lui **B.**), constând în alternarea persoanei întâi cu a treia, pare lipsit de vreo justificare compozițională. Tocmai de aceea, romanul rezistă în principal prin surprinderea psihologiei estudiantine (Alina Popovici este, probabil, cel mai proeminent personaj al cărții), ca și prin telescoparea mediului universitar și social al României postcomuniste. *Jurnalexpress Europa 2000* (2001) este rodul proiectului „Literaturexpress”, o călătorie cu trenul pe ruta Lisabona – Moscova – Berlin, de care au beneficiat o sută de poeți europeni. Textul interesează mai ales prin reflecțiile asupra diferențelor care separă încă estul de vestul Europei, ca urmare a experienței (post)comuniste pe care a traversat-o prima jumătate a continentului. În fine, critica lui **B.** se află într-o vădită consubstanțialitate cu beletristica lui. Excepcându-l pe Ion Barbu, autorul abordează monografic mai ales subiecte cu care se simte afîn, fie prin dimensiunea prozaismului, fie prin aceea a livrescului. Astfel, deși respectă rigorile unei cercetări doctorale, primul volum din proiectul întrerupt *Direcția optzeci în poezia română* (2000) conține și o evidentă notă *pro domo*. Precizând că „a defini optzecismul drept postmodernism e inexact” și arătându-se circumspect față de o eventuală „echivalență între postmodernism și valoare”, **B.** preferă să lucreze cu conceptul generaționist de „optzecism”, pe care îl consideră „ultimul model poetic românesc”, întrucât raza sa de acțiune „începe la sfârșitul anilor '70 și continuă și astăzi”. Nașterea optzecismului e identificată cu o succesiune de patru acte fondatoare consumate în intervalul 1977–1979 – înființarea Cenaclului de Luni, grupajul lunedìst publicat în mai 1978 în „România literară”, ancheta *Dreptul la timp* din „Echinox” și debutul lui Traian T. Coșovei cu *Ninsoarea electrică* –, în timp ce sfârșitul paradigmei ar fi fost amânat de faptul că, „în ce are mai bun, poezia născută în anii '90 continuă, adâncește modelul poetic propus în anii '80”. În opinia autorului, trăsăturile „modelului” optzecist ar fi starea socială de „semiilegalitate”, puternica solidaritate de generație, apetitul teoretic, „realismul”, biografismul, demetaforizarea, oralitatea, ironia, sarcasmul, „umorul amar” și „luciditatea”. Dacă nu toate aceste trăsături sunt la fel de pertinente sau de relevante în caracterizarea optzecismului, cartea se distinge, în schimb, prin evidențierea minuțioasă a „diferențelor specifice” în cazul celor șase poeți analizați – Mircea Cărtărescu, Florin Iaru, Mariana Marin, Ion Mureșan, Alexandru Mușina, Liviu Ioan Stoiciu. Fervoarea analitică este punctul forte al istoricului literar și în *Șapte teme ale romanului postpașoptist* (2002), volum consacrat reprezentării amorului, societății, orașului, suferinței, morții, Celuilalt și scrisului într-un eșantion românesc din deceniul 1855–1865, unde finețea observațiilor de amănunt (precum conexiunea dintre intensitatea erosului și teatralizarea epicului) compensează adeseori riscul decontextualizării. Dintre micromonografiile elaborate de **B.** – *Mircea Cărtărescu* (2000), *George Coșbuc* (2002) *Ion Barbu* (2005) –, prima cuprinde în plus față de comentariile din *Direcția optzeci...* doar o secțiune consacrată prozei

lui Mircea Cărtărescu, care se configurează ca o problematizare a prezumtivului „manierism” narativ al scriitorului. Cea mai reușită piesă a tripticului monografic aceea dedicată lui Coșbuc, care se impune atât prin coerență, cât și prin originalitate, descriindu-l pe scriitorul ardelean ca pe „un poet livresc, un profesionist care, sintetizând o experiență culturală majoră, a încercat, deloc nepotrivit canoanelor vremii, să transforme lumea sub semnul frumuseții”. Mai puțin convingător e studiul *Ion Barbu*, care îl recomandă pe modernistul interbelic drept un poet al „lumilor posibile”, dar se instalează pe suprafața unor generalități, evitând dialogul atât cu teoriile contemporane ale fenomenului ficționalității, cât și cu o mare parte a exegezei barbiene postbelice. *Evadarea din vid* (2008) este o carte scrisă din „unghiul de vedere [...] al poetului” despre poeți de la cumpăna veacurilor XX și XXI pe care B. îi consideră „cel puțin interesanți”. Se resimte de-a lungul comentariului o anume complicitate cu autorii comentați, chiar dacă aceștia – majoritatea (post)optzeciști – acoperă un spectru eterogen de formule și realizări, care se întinde de la Ion Pop, Marin Mincu și Ioan Flora la Doina Ioanid, Dan Sociu și Ruxandra Novac.

Andrei Bodi e un scriitor foarte cunoscut, probabil cel mai valoros autor de poezie „cotidianistă” al ultimelor două decenii de literatură română. Component al micului „Grup de la Brașov”, el a mizat cel mai hotărât pe ceea ce am putea numi „simplitate construită”. Spre deosebire de colegii săi, Bodi a evitat structurile complicate, intertextualitățile sofisticate, manierismele de tot felul și s-a „limitat” – dar fără să limiteze profunzimea mesajelor și valoarea textelor sale – la descripția sumară, la narațiunea concentrată, la confesiunea aparent ingenuă, în enunțuri laconice, poemul reducându-se la câteva propoziții, la câteva elemente de decor, la câte o întâmplare „oarecare”, la vreo întâlnire a personajului „narator” cu un prieten sau cu o fată.

Ion Bogdan Lefter

SCRIERI: *Pauză de respirație* (în colaborare cu Simona Popescu, Caius Dobrescu și Marius Oprea), București, 1991; ed. a 2-a, 2012; *Cursa de 24 de ore*, Timișoara, 1994; *Poezii patriotice*, Timișoara, 1995; *Studii pe viață și pe moarte*, Pitești, 2000; *Mircea Cărtărescu*, Brașov, 2000; *Direcția optzeci în poezia română*, I, Pitești, 2000; *Jurnalexpress Europa 2000*, pref. Ion Bogdan Lefter, Pitești, 2001; *Șapte teme ale romanului postpașoptist*, Pitești, 2002; *George Coșbuc*, Brașov, 2002; *Bulevardul Eroilor*, pref. Ion Bogdan Lefter, Pitești, 2004; *Ion Barbu*, Brașov, 2005; *Oameni obosiți*, Pitești, 2008; *Evadarea din vid. Studii despre poezia românească de la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI*, Pitești, 2008. **Antologii:** *Romanian Poets of the 80s and 90s.*, Pitești, 1999 (în colaborare cu Romulus Bucur și Georgeta Moarcăs); *Junii '03. Antologia tinerilor prozatori brașoveni*, Brașov, 2003 (în colaborare cu Caius Dobrescu și Alexandru Mușina);

Poezia română postbelică, 2006 (în colaborare cu Caius Dobrescu); *Maratonul European de Poezie*, Braşov, 2007; *Literatură și civilizație. Scriitori români canonici și reforma curriculară*, I–II, Braşov, 2008 (în colaborare cu Caius Dobrescu); *Repertor de termeni postmoderni*, Braşov, 2009 (în colaborare cu Caius Dobrescu); *Legitimarea literaturii în secolul XX european. Studii asupra discursurilor și strategiilor culturale*, Braşov, 2010 (în colaborare cu Rodica Ilie și Adrian Lăcătuș); *Literature in Totalitarian Regimes. Confrontation, Autonomy, Survival*, Braşov, 2011 (în colaborare cu Rodica Ilie și Adrian Lăcătuș); *Dilemele identității. Forme de legitimare a literaturii în discursul cultural european al secolului XX*, Braşov, 2011 (în colaborare cu Rodica Ilie și Adrian Lăcătuș); *Literatura română contemporană: Eugen Negrici – Cornel Ungureanu*, Braşov, 2011; *Trupul și litera. Explorări critice în biografia și opera lui Gheorghe Crăciun*, Cluj-Napoca, 2012 (în colaborare cu Georgeta Moarcăs); *Literatura română contemporană: Ilie Constantin – Augustin Buzura*, Cluj-Napoca, 2012.

Repere bibliografice: Alexandru Muşina, *Braşov*, „Cercul literar 19”, TR, 1982, 28; Mircea Mihăieş, *Turneul candidaţilor*, O, 1988, 23; Florin Manolescu, *Poezia Grupului de la Braşov*, LCF, 1991, 23; Ioan Moldovan, *Cvartet*, F, 1991, 10; Sanda Cordoş, *Ritmul respiraţiei*, TR, 1991, 37; Al. Cistelecă, [Andrei Bodi], VTRA, 1991, 12, LCF, 1994, 9, F, 2006, 9, F, 2007, 3; Traian T. Coşovei, [Andrei Bodi], CNT, 1993, 28–29, 2002, 9; Caius Dobrescu, *Lada și omul*, VTRA, 1995, 1–2; Cornel Moraru, *Un maratonist al clipei*, VTRA, 1995, 1–2; Galaicu-Păun, *Poezia, 196–198*; Gheorghe Crăciun, *Poezie de mare viteză pentru un alergător de cursă lungă*, OC, 2000, 13; Simona Popescu, *Despre numele care se destramă în alte geometrii*, OC, 2000, 18; Bucur, *Poeți optzeciști, 30–34, 230–232*; Grigurcu, *Poezie*, I, 132–134; C. Rogozanu, [Andrei Bodi], RL, 2001, 42, SDC, 2005, 33; Ion Bogdan Lefter, *Comentatorul de poezie*, OC, 2002, 124; Irina Marin, *Coşbuc, artist livresc*, RL, 2003, 40; Şerban Axinte, *Andrei Bodi – șapte teme ale romanului postpașoptist*, T, 2004, 5; Cosmin Ciotloş, *Listele lui Bodi*, RL, 2006, 16; Andrei Terian, [Andrei Bodi], VTRA, 2006, 7, CLT, 2008, 191; Ştefania Ploeanu, *Andrei Bodi*, „Studii pe viață și pe moarte”, T, 2008, 4; Manolescu, *Istoria, 1417–1418*; Mircea A. Diaconu, *Ironia unui sceptic*, RL, 2009, 6; Bianca Burța-Cernat, *Dincolo de poezia cotidianului*, OC, 2009, 473; Vakulovski, *Portret, 202–215*; Soviany, *Cinci decenii*, II, 40–42.